

TEZA:

Obwinionemu radcy prawnemu przysługuje co do zasady prawo do skorzystania w postępowaniu dyscyplinarnym z pomocy profesjonalnego obrońcy (adwokata lub radcy prawnego). Towarzyszy temu uprawnienie do zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru w przypadku uniewinnienia bądź umorzenia postępowania dyscyplinarnego.

WO-45/23**POSTANOWIENIE****z dnia 1 czerwca 2023 r.****Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie**

w składzie:

Przewodniczący: SWSD Rafał Rybnik
Sędziowie: SWSD Katarzyna Broclawik
SWSD Krzysztof Buczek (sprawozdawca)

Protokolant: Barbara Sarnowska

po rozpoznaniu w dniu 1 czerwca 2023r. na posiedzeniu

Sprawy zażalenia obrońcy obwinionego i Rzecznika Dyscyplinarnego na postanowienie OSD OIRP w przedmiocie zwrotu kosztów obrony.

postanowił

1. zmienić zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, w ten sposób że:
 - a) kosztami obrony obwinionego radcy prawnego Roberta Dakowskiego w kwocie 1.764 zł (słownie: tysiąc siedemset sześćdziesiąt cztery złote) w postępowaniu przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych w sprawie OSD 109/20 obciążyć Okręgową Izbę Radców Prawnych ;
 - b) oddalić wniosek obrońcy o zwrot kosztów obrony w pozostałym zakresie;
2. kosztami postępowania zażaleniowego obciążyć Krajową Izbę Radców Prawnych w Warszawie.

Uzasadnienie

Wyższy Sąd Dyscyplinarny ustalił następujący stan faktyczny.

Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2022 roku Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP wydanym w sprawie o sygn. akt OSD-51/22 przyznał obwinionemu zwrot kosztów obrony w sprawie w wysokości 1.764 zł i kosztami tymi obciążył po połowie OIRP oraz OIRP (pkt 1) zaś w pozostałym zakresie oddalił wniosek obrońcy o zwrot kosztów obrony (pkt 2).

Rozpoznając wniosek, Okręgowy Sąd Dyscyplinarny OIRP wskazał, iż ustalając wysokość zwrotu kosztów obrony wziął pod uwagę charakter sprawy i jej stopień skomplikowania oraz nakład pracy obrońcy. Powyższe pozwalało przyjąć, że wniosek obrońcy zasługiwał jedynie na częściowe uwzględnienie odpowiadające 1,5 krotności stawki minimalnej, tj. 1.260 zł (840 zł x 1,5). Ponadto OSD w związku z udziałem obrońcy w trzech rozprawach przyznał dodatkowo kwotę 504 zł. Łączne wynagrodzenie wyniosło zatem 1.764zł.

Od przedmiotowego rozstrzygnięcia zażalenie wniósł Rzecznik Dyscyplinarny OIRP, który zarzucił niezasadne rozdzielanie kosztów pomiędzy OIRP a OIRP oraz obrońca obwinionego adwokat A. A., który zarzucił OSD nieuprawnioną ingerencję w treść umowy zawartej pomiędzy obwinionym a obrońcą oraz błąd w ustaleniach faktycznych polegających na przyjęciu, że nakład pracy obrońcy nie uzasadnia zwrotu wydatków obrony w wysokości sześciokrotności stawki minimalnej.

Zważyć w tym miejscu należy, co następuje.

Niezależnie od zapatrywań oraz zróżnicowanego orzecznictwa, w pierwszej kolejności podnieść należy, iż Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w niniejszym składzie w pełni podziela pogląd, wielokrotnie podnoszony w orzecznictwie TK, w którym wskazywano, że prawo do obrony odnosi się nie tylko do odpowiedzialności stricte karnej, ale do wszelkiej odpowiedzialności o charakterze represyjnym, a więc również dyscyplinarnej. Nadto, jako podstawowy standard demokratycznego państwa prawnego prawo do obrony przysługuje na każdym etapie postępowania o charakterze represyjnym, a pod względem formalnym musi gwarantować możliwość wyboru pełnomocnika procesowego. Ustawodawca ma zaś obowiązek ukształtowania wszelkiego rodzaju przepisów regulujących postępowania dyscyplinarne w taki sposób, aby zapewniały odpowiedni poziom prawa do obrony w sensie materialnym i formalnym. Przyjęcie za

prawidłowe stanowiska, że osobie uniewinnionej (czy też w stosunku do której umorzono postępowanie) nie należy się zwrot kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru, prowadzi do ponoszenia przez nią dodatkowych, finansowych kosztów niesłusznego oskarżenia czy obwinienia (wyrok TK z dnia 26.07.2006 roku, sygn. akt SK 21/04, publik. OTK-A 2006 Nr 7, poz. 88, wyrok TK z dnia 18.10.2011 roku, sygn. akt SK 39/09, publik. OTK-A 2011, Nr 8, poz. 84).

W rozpoznawanej sprawie nie może być kwestionowane, że obwinionemu radcy prawnemu przysługuje co do zasady przyznane ustawą zasadniczą prawo do skorzystania w postępowaniu dyscyplinarnym z pomocy profesjonalnego obrońcy (adwokata lub radcy prawnego).

Wydatki związane natomiast z ustanowieniem obrońcy z wyboru, pokrywa na wstępie obwiniony radca prawny (art. 620 k.p.k. w zw. z art. 70⁶ ust. 2 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych), jako osoba, która obrońcę do sprawy ustanowiła. Dopiero bowiem później stają się one częścią kosztów postępowania w sprawie dyscyplinarnej (art. 616 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 70⁶ ust. 2 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych).

Jedynie od końcowego wyniku sprawy jest uzależnione, kto ostatecznie poniesie te wydatki, a orzekanie w tym względzie podlega przepisom rozdziału 70 k.p.k., niemniej jednak – stosowanego odpowiednio – zgodnie z brzmieniem przepisu art. 74¹ pkt 1) Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych z pierwszeństwem ww. regulacji, oraz stosowaniem odpowiednio innych regulacji w okrojonym zakresie.

Zgodzić się należy ze stanowiskiem że prawo obwinionego do obrony i skorzystania z pomocy profesjonalnego obrońcy, o którym mowa w art. 68 ust. 4 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych, byłoby prawem iluzorycznym, gdyby nie towarzyszyło mu uprawnienie do zwrotu kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru w przypadku uniewinnienia, bądź umorzenia postępowania dyscyplinarnego – przewidzianego w regulacji przepisów prawa.

Szczególną uwagę należy zwrócić na regulację art. 70⁶ Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych regulującą materię kosztów postępowania dyscyplinarnego, ale też i nie tylko, o czym szerzej mowa będzie w dalszej części uzasadnienia postanowienia. W ocenie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego brzmienie przepisów stanowiące wprost, iż koszty postępowania dyscyplinarnego mają charakter zryczałtowany, jak też mają na względzie przeciętne koszty postępowania jest nader istotne dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Nie bez znaczenia winno być wskazanie ujawniające intencje Ustawodawcy, w brzmieniu treści art. 74¹ Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych, zgodnie z którym dopiero jedynie w nieuregulowanych w ustawie do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy następujących ustaw:

- 1) Kodeksu postępowania karnego,
- 2) rozdziałów I-III Kodeksu karnego.

Powyższe oznacza li tylko, iż z racji faktu istnienia uregulowania, wyprowadzić należy zasadę, że koszty postępowania dyscyplinarnego mają charakter zryczałtowany oraz uwzględniają przeciętne koszty postępowania. Przez wzgląd na zasady techniki legislacyjnej z pkt 1) i 2) art. 74¹ Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych nie sposób pomijać głównej zasady, że odsyła się w jego treści do wskazówek w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania dyscyplinarnego uregulowanych w treści art. 70⁶ Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych, który stanowi w treści, że:

1. Koszty postępowania dyscyplinarnego mają charakter zryczałtowany.
2. W razie ukarania koszty postępowania ponosi obwiniony. W pozostałych przypadkach koszty dochodzenia i postępowania przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym pokrywa właściwa Okręgowa Izba Radców Prawnych, a koszty postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym - Krajowa Izba Radców Prawnych.
3. Wysokość zryczałtowanych kosztów postępowania dyscyplinarnego określa, w drodze uchwały, Krajowa Rada Radców Prawnych, mając na względzie przeciętne koszty postępowania.

Niezależnie, odpowiednie stosowanie przepisów k.p.k. należy rozumieć jako stosowanie z uwzględnieniem cech właściwych materii uregulowanej w „Rozdziale 6” pt.: „Odpowiedzialność dyscyplinarna” Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych ze wskazaniem przede wszystkim na art. 64 do art. 74¹ Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych, jako normujących odpowiedzialność dyscyplinarną.

Przechodząc do meritum, podnieść należy, co następuje.

Każdy proces musi pochłoniąć pewien nakład kosztów. Powstawanie ich nie jest jakkolwiek zależne od woli podmiotu inicjującego wszczęcie postępowania i innych jego ewentualnych uczestników, w tym znaczeniu, że nie są oni w stanie zapobiec dalszemu powstawaniu jakichkolwiek kosztów. Obiektywna niemożność zorganizowania postępowania bez jakichkolwiek nakładów przesądza o uznaniu kosztów postępowania, za nieodłączny atrybut każdego postępowania, bez względu na okres historyczny i formację społeczno-ekonomiczną.

Organ dyscyplinarny stosujący w sprawie dyscyplinarnej przepisy Kodeksu postępowania karnego powinien więc za każdym razem badać, czy i w jaki sposób stosować te przepisy, aby ich zastosowanie było zgodne ze specyfiką postępowania dyscyplinarnego uregulowanego w Ustawie z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego w zakresie pozostałych kosztów, niewymienionych w ustawie, w tym kosztów obrońcy z wyboru, wskazuje, że należy stosować reguły ogólne określone w k.p.k.

Niewątpliwie wnioskowanie per analogiam mogłoby uprawniać przyjęcie takiego poglądu. Jednakże poprzestanie tylko na porównaniu owych regulacji, nie jest wystarczające w procesie wykładni prawa omawianych przepisów.

Odwołać się bowiem należy do podobieństw postępowania karnego i postępowania dyscyplinarnego. Oba mają charakter punitivny, oba są też inicjowane z urzędu i w interesie publicznym, po przeprowadzeniu postępowania weryfikacyjnego. Nie ma zatem podstaw aksjologicznych, by różnicować sytuację prawną obwinionych w tych postępowaniach. Przysługujące niemniej prawo do obrony obwinionemu radcy prawnemu należy zatem rozumieć także jako prawo do zwrotu poniesionych kosztów prowadzonego postępowania dyscyplinarnego. Niekoniecznie jednak dotyczyć musi to pełnej kwoty, kompensaty wydatków poniesionych, albowiem przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych może prowadzić do modyfikacji.

Przeszkodą w orzekaniu o zwrocie kosztów ustanowienia obrońcy z wyboru, nie może być sam brak przepisów określających, jak należy ustalać koszty postępowania dyscyplinarnego i w oparciu o jakie kryteria miarkować ich wysokość. Wprawdzie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800 z późn. zm.) nie stanowi bezpośrednio o kosztach postępowania dyscyplinarnego i nie określa stawek wynagrodzenia za prowadzenie spraw dyscyplinarnych, to ów brak nie może to być jednak barierą w dochodzeniu słusznym roszczeń. Zauważyć bowiem należy, że przepis §20 tego rozporządzenia przewiduje, że wysokość stawek minimalnych w sprawach nieokreślonych w rozporządzeniu ustala się, przyjmując za podstawę stawkę w sprawach o najbardziej zbliżonym rodzaju. Można je miarkować.

Co więcej, należy mieć na względzie, że zgodnie z §15 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, wysokość wynagrodzenia ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych w przepisach regulacji.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, biorąc pod uwagę niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawiennictw w Sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie.

Wyzszy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie, rozpoznając zażalenie obrońcy obwinionego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego ustalił i zwazył, co następuje:

Zażalenie obrońcy w zakresie żądania zasądzenia zwrotu kosztów obrony ponad dotychczas przyznaną kwotę nie zasługiwało na uwzględnienie. W tym zakresie WSD podziela zapatrywania i argumentację zawartą w uzasadnieniu postanowienia z dnia 28 czerwca 2022r.

Biorąc pod uwagę słuszność przedstawionej wykładni przepisów Wyzszy Sąd Dyscyplinarny, uznał, iż zasadnym w niniejszej sprawie jest zwrot kosztów obrony w wysokości ustalonej przez OSD OIRP . Oceniając treść finalnie zapadłego rozstrzygnięcia stwierdzić należy, iż sprawa nie była szczególnie zawiła, jak też nie wymagała nadzwyczajnego nakładu pracy w rzetelnym przygotowaniu do reprezentacji interesów obwinionego radcy prawnego. Obrońca nie wnosił pism procesowych, które wnosił samodzielnie obwiniony. Brał udział w trzech rozprawach, z czego na jednej z nich nie były podejmowane czynności (tzw. „Pusty termin”). Wypada również podkreślić, że w postępowaniu zwrot kosztów obrony jest wypłacany ze środków samorządu radców prawnych, które w zdecydowanej większości pochodzą ze składek radców prawnych i aplikantów radcowskich. Nakazuje to szczególną rozwagę przy ich wydatkowaniu. Zatem, obwiniony winien pomimo uniewinnienia od zarzutów ponieść koszty procesu związane z pomocą prawną swojego obrońcy z wyboru w pozostałej części, jako przekraczającej niezbędny zakres i nakład pracy ponad 1,5 krotność minimalnej stawki za czynności adwokackie. Brak jest bowiem podstaw do ustalenia wysokości zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za udział jednego obrońcy w postępowaniu przed Okregowym Sądem Dyscyplinarnym ponad 1,5 krotność minimalnej stawki zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie. Końcowo w tym miejscu należy podkreślić, iż WSD nie wnika w treść umowy

między obrońcą a obwinionym, jednakże do akt sprawy nie dołączono kopii umowy na którą powołuje się załączając a jedynie dwie faktury VAT, z których nawet nie wynika, że koszty w nich wskazane de facto zostały przez obwinionego poniesione (z treści faktur wynika, że są one do opłacenia, zaś w aktach brak jest dowodu zapłaty np. potwierdzenia przelewu).

Podsumowując, Wyższy Sąd Dyscyplinarny w Warszawie stanął na stanowisku, iż zasadnym jest przyznanie obwinionemu radcy prawnemu zwrotu wydatków poniesionych na zastępstwo prawne adwokata z wyboru w postępowaniu przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1.764 zł, jako nieuzasadnione Wyższy Sąd Dyscyplinarny uznał pozostałe koszty.

Przechodząc do drugiego zażalenia wniesionego przez Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP to zasługiwało ono na uwzględnienie. W ocenie WSD prawidłowa wykładnia art. 70⁶ ust. 2 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o radcach prawnych, winna prowadzić do wniosku, że koszty dochodzenia i postępowania przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym pokrywa właściwa Okręgowa Izba Radców Prawnych w tym przypadku OIRP. Wyższy Sąd Dyscyplinarny w całości podziela pogląd przedstawiony w zażaleniu Rzecznika Dyscyplinarnego, że właściwą izbą jest izba właściwa do sprawowania funkcji dyscyplinarnej wobec jej członków i bez znaczenia dla dokonanej oceny przywołanego przepisu jest fakt przekazania sprawy do prowadzenia Rzecznikowi Dyscyplinarnemu OIRP na skutek wyłączenia się Rzecznika Dyscyplinarnego OIRP (oraz jego zastępców) od prowadzenia dochodzenia w sprawie z udziałem obwinionego. Mając zatem na uwadze powyższe oraz fakt, iż obwiniony był w dacie postępowania dyscyplinarnego członkiem OIRP i podlegał co do zasady właściwości pionu dyscyplinarnego OIRP, izba właściwą w rozumieniu art. 70⁶ ust. 2 ustawy o radcach prawnych jest OIRP i brak jest podstaw do obciążania połową kosztów ustanowienia obrońcy OIRP.

O kosztach postępowania dyscyplinarnego przez Wyższym Sądem Dyscyplinarnym orzeczono na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie drugie ustawy o radcach prawnych.